

(نامه به سردبیر)

رابطه اخلاق حرفه‌ای و ویژگی‌های شخصیتی سرمایه‌گذاران بورس اوراق بهادار

دکتر فرزانه حیدرپور¹، حسین رجب‌دُری^{2*}

1. گروه حسابداری، دانشکده اقتصاد و حسابداری، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکز، تهران، ایران

2. گروه حسابداری، واحد بندرعباس، دانشگاه آزاد اسلامی، بندرعباس، ایران

(تاریخ دریافت: 95/4/19، تاریخ پذیرش: 95/7/17)

چکیده

زمینه: هدف مالی رفتاری بررسی اثر عوامل رفتاری بر عوامل مالی است. یکی از موضوع‌هایی که می‌تواند بر تصمیم‌گیری سرمایه‌گذاران اثرگذار باشد، ویژگی‌های شخصیتی است. پابندی به اخلاق نیز از موضوع‌هایی است که در رفتاری که از افراد بروز پیدا می‌کند، اثرگذار است. هدف این پژوهش بررسی ارتباط اخلاق حرفه‌ای و ویژگی‌های شخصیتی سرمایه‌گذاران است.

روش: پژوهش حاضر کاربردی و از حیث گردآوری توصیفی - همبستگی است. جامعه آماری پژوهش کلیه سرمایه‌گذاران بورس است که به وسیله نمونه‌گیری در دسترس حجم نمونه 170 نفر مشخص که در نهایت پس از اجرا 153 پرسشنامه دریافت شد. ابزار تحلیل دو پرسشنامه شخصیت نتو و پرسشنامه اخلاق حرفه‌ای بود. جهت تجزیه و تحلیل نتایج از همبستگی پیرسون استفاده شد.

یافته‌ها: یافته‌ها نشان می‌دهد بین اخلاق حرفه‌ای و برون‌گرایی، تطابق‌پذیری، وظیفه‌شناسی و گشودگی نسبت به تجربه همبستگی مثبت معنادار و بین اخلاق حرفه‌ای و روان‌رنجوری همبستگی منفی معنادار برقرار است.

نتیجه‌گیری: بین اخلاق حرفه‌ای و ویژگی‌های شخصیتی سرمایه‌گذاران رابطه معنادار وجود دارد که نشان‌دهنده اهمیت اخلاق حرفه‌ای و نیاز به توجه بیشتر به آن است.

کلیدواژگان: اخلاق حرفه‌ای، مالی رفتاری، ویژگی‌های شخصیتی.

سر آغاز

است و چنانچه در یک حرفه اخلاق وجود نداشته باشد، باید منتظر نابودی آن بود (2). ویژگی‌های شخصیتی نیز از موضوع‌های مورد بحث در مالی رفتاری¹ است. شخصیت را شاید بتوان اساسی‌ترین موضوع علم روان‌شناسی² دانست؛ زیرا محور بحث در زمینه‌هایی مانند انگیزش³، ادراک، تفکر، عواطف و احساسات و... است. طبق مدل‌های نظری مالی، در بسیاری از مواقع در تصمیم‌گیری سرمایه‌گذاران، اثر فرهنگ⁴، مذهب و شخصیت را نمی‌توان نادیده گرفت، زیرا اثر زیادی بر روند

اخلاق موضوع مورد نیاز تمام حرفه‌ها است که به‌عنوان مجموعه‌ای از اصول و ارزش‌ها نیز تعریف می‌شود. دامنه اخلاق در حد رفتارهای فردی است، اما وقتی این رفتارها در سطح جامعه تسری پیدا می‌کند، به‌نوعی به اخلاق جمعی تبدیل می‌شود که ریشه در فرهنگ جامعه می‌دواند که جامعه را با آن می‌توان شناخت (1). لذا از بین گرایش‌هایی که جامعه را به سمت و سوی شکوفایی هدایت می‌کنند، مذهب و اخلاق تکیه‌گاه‌های اجتناب‌ناپذیرند. وجود اخلاق برای هر گروه و حرفه ضروری

* نویسنده مسؤول: نشانی الکترونیکی: Hosrado@gmail.com

حرکت بازارها دارند (3). همان‌طور که ادراک عامل مهمی در تصمیم‌گیری می‌باشد، شخصیت نیز در این امر دخیل است (4). باتوجه به اینکه تاثیر اخلاق در رفتاری که از فرد بروز پیدا می‌کند غیرقابل انکار است و وجود تفاوت‌های شخصیتی در سرمایه‌گذاران، می‌توان انتظار داشت که بین این دو متغیر رابطه وجود داشته باشد. نتایج نیز به شناخت هرچه بیشتر بازار کمک خواهد کرد.

درباره ابعاد شخصیتی افراد، دانشمندان نظریات گوناگونی ارائه کرده‌اند که می‌توان به مدل پنج‌عاملی شخصیت⁵ اشاره نمود که شامل موارد زیر است:

- برون‌گرایی⁶ صفتی است که شخص پرانرژی، معاشرتی، جسور، فعال، اجتماعی، هیجان‌طلب، دارای اعتمادبه‌نفس و احساسات مثبت است (5).
- تطابق‌پذیری⁷ آنها روراست، نوع‌دوست، مهربان⁸، دارای خصیصه از خودگذشتگی، پیرو، متواضع، فروتن و خوش‌قلب هستند (6).
- وظیفه‌شناسی⁹ ایشان شایسته، منظم، وظیفه‌شناس، هدف‌جو، دارای انضباط شخصی، وقت‌شناس، قابل اطمینان و قابل اتکا است (6).
- روان‌رنجوری¹⁰ آنها دارای ثبات عاطفی پایین، نگران، دارای نگرش منفی عصبی، ناامید¹¹، دارای استرس، خجالتی، آسیب‌پذیر و شتاب‌زده هستند (6).
- گشودگی نسبت به تجربه¹² آنان دارای قدرت تخیل، علاقه‌مند به جلوه‌های هنری، کنج‌کاو¹³، با احساسات باز، دارای ایده و اقدام‌گر هستند (5).

با توجه به مطالب بیان‌شده می‌توان عنوان نمود که هدف این پژوهش بررسی ارتباط بین اخلاق حرفه‌ای و ویژگی‌های شخصیتی در سرمایه‌گذاران است.

روش

پژوهش حاضر کاربردی و از حیث گردآوری توصیفی-همبستگی است. جامعه آماری پژوهش کلیه سرمایه‌گذاران¹⁴

بورس است که آمار رسمی از آن‌ها وجود ندارد، لذا جامعه آماری نامشخص فرض شد. با استفاده از فرمول کوکران حجم نمونه 170 به دست آمد که 200 پرسشنامه توزیع و 153 پرسشنامه جمع‌آوری شد. پاسخ‌دهندگان 127 نفر مرد و 26 نفر زن بوده‌اند. میانگین سن و سابقه کار پاسخ‌دهندگان 38/13 و 8/71 است. برای سنجش اخلاق حرفه‌ای از پرسشنامه شولتز و تران استفاده شد (7). همچنین برای سنجش ویژگی‌های شخصیتی از پرسشنامه نئو استفاده شد که در این پرسشنامه‌ها از طیف لیکرت پنج گزینه‌ای و گزینه‌های کاملاً موافقم تا کاملاً مخالفم استفاده شد. جمع‌آوری پاسخ‌ها، با مراجعه به تالارهای بورس¹⁵ دردسترس، صورت گرفت. ضریب آلفای کرونباخ پرسشنامه اخلاق حرفه‌ای و ویژگی‌های شخصیتی 0/791 و 0/817 است که پایایی تایید شد. همچنین برای بررسی ارتباط متغیرها پس از بررسی نرمال بودن از همبستگی پیرسون استفاده شد.

یافته‌ها

جدول 1 یافته‌های پژوهش را نشان می‌دهد.

جدول 1: یافته‌های بررسی همبستگی بین متغیرهای

پژوهش		
اخلاق حرفه‌ای		متغیر
معناداری	همبستگی	
0/000	0/735	برون گرایی
0/000	0/674	تطابق پذیری
0/000	0/707	وظیفه شناسی
0/000	- 0/407	روان رنجوری
0/000	0/709	گشودگی نسبت به- تجربه

معناداری همبستگی اخلاق حرفه‌ای و کلیه متغیرها کمتر از 0/05 است، لذا روابط معنادار است. بین اخلاق حرفه‌ای و برون‌گرایی، تطابق‌پذیری، وظیفه‌شناسی و گشودگی نسبت به تجربه رابطه مثبت و بین اخلاق حرفه‌ای و روان-رنجوری رابطه منفی است.

بحث

یافته‌ها بیانگر ارتباط مثبت معنادار بین اخلاق حرفه‌ای و ویژگی‌های برون‌گرایی، تطابق‌پذیری، وظیفه‌شناسی و گشودگی نسبت به تجربه و رابطه منفی معنادار بین اخلاق حرفه‌ای و روان‌رنجوری است که این یافته‌ها با نتایج برخی پژوهش‌ها در این زمینه، مطابقت دارد. (6) همچنین با توجه به تعریف‌های صورت گرفته از ویژگی‌های ذکر شده می‌توان انتظار داشت که افراد با سطح بالاتر اخلاق، این ویژگی‌ها در آن‌ها برجسته‌تر باشد. رابطه روان‌رنجوری و اخلاق حرفه‌ای نیز منفی و معنادار است که می‌توان دریافت با افزایش سطح اخلاق، روان‌رنجوری کاهش می‌یابد. نتیجه کلی بحث، وجود ارتباط معنادار بین اخلاق حرفه‌ای و ویژگی‌های شخصیتی است. با توجه به اینکه در جامعه فرهنگ اسلامی غالب و در کلیه ابعاد زندگی افراد تاثیرگذار است، بررسی یافته‌ها از این دیدگاه نیز منطقی است. برای نمونه در برون‌گرایی به شور و اشتیاق، اعتماد به نفس و احساسات مثبت، در تطابق‌پذیری به قابلیت اعتماد، صداقت، نوع دوستی، مهربانی، از خودگذشتگی و فروتنی، در وظیفه‌شناسی به قابلیت اطمینان، وجدان‌بala، شایستگی فردی، نظم، وظیفه‌شناسی، هدف‌جویی، انضباط شخصی و وقت‌شناسی، در گشودگی نسبت به تجربه نیز به عواملی مانند خلاقیت و ایده‌داشتن و اقدام‌گرایی اشاره شد، که این مفاهیم مورد تأیید اخلاق اسلامی نیز هست و اشاره‌های آن‌را در منابع اسلامی می‌توان یافت. لذا ارتباط مثبت و معنادار ارتباطی مورد انتظار بود. اما در روان‌رنجوری به عواملی مثل نگرانی، عصبی بودن، ناامیدی، دارای استرس، شتاب‌زدگی و منفی‌نگری اشاره شد که این عوامل در اخلاق اسلامی مورد نکوهش است و ارتباط منفی و معنادار این متغیر نیز مورد انتظار بود.

در ادامه پیشنهاد می‌گردد که در آینده به این موارد بیشتر توجه شده تا بتوان توجه جامعه حرفه‌ای را به سمت اخلاق حرفه‌ای جلب نمود. برای نمونه ارتباط بین خطاهای ادراکی، انگیزه، سطح فرهنگ و سایر موارد مشابه در سرمایه‌گذاران، مدیران، حسابداران و حسابرسان با اخلاق اسلامی و حرفه‌ای می‌تواند مورد بررسی قرار گیرد تا بتوان با استفاده از نتایج آن، روند

استانداردگذاری و گسترش اخلاق حرفه‌ای در جامعه را با سرعت بیشتری دنبال کرد.

نتیجه‌گیری

یافته‌های پژوهش بیانگر وجود ارتباط معنادار بین ویژگی‌های شخصیتی سرمایه‌گذاران بورس اوراق بهادار و اخلاق حرفه‌ای در آنان است. همچنین نتیجه نهایی پژوهش را می‌توان اهمیت توجه بیشتر به اخلاق حرفه‌ای به خصوص در زمینه‌های حسابداری و مالی دانست

ملاحظه‌های اخلاقی

در این پژوهش با معرفی منابع مورد استفاده اصل اخلاقی امانتداری علمی رعایت و حقوق معنوی مولفین آثار محترم شمرده شده است. سایر اصول اخلاقی همچون رازداری و رضایت آگاهانه، رعایت شده است.

واژه‌نامه

1. Behavioral Finance	مالی رفتاری
2. Psychology	روانشناسی
3. Motivation	انگیزش
4. Culture	فرهنگ
5. Big Five	مدل 5 عاملی شخصیت
6. Extroversion	برون‌گرایی
7. Agreeableness	تطابق‌پذیری
8. Kind	مهربان
9. Conscientiousness	وظیفه‌شناسی
10. Neuroticism	روان‌رنجوری
11. Hopeless	ناامیدی
12. Openness to Experience	گشودگی نسبت به تجربه
13. Curious	کنجکاوی
14. Investors	سرمایه‌گذاران
15. Exchange Halls	تالارهای بورس

منابع

6. Kiani A, Navabinejad S, Ahmadi K. (2008). Personality characteristics and professional ethics counselors and psychologists. Thoughts and Behavior; 2(8): 79- 90. (In Persian).
7. Roostameymandi A. (2011). Investigate the relationship between personality types and cognitive errors in the investor's exchange. [MA Thesis]. Isfahan: Islamic Azad University. (In Persian).
8. Schultz O, Tran D. (2015). Business ethics and the influence on the development of intellectual capital: A study of the auditing profession. [MA Thesis]. Sweden: Kristianstad University.
9. Shamloo S. (1998). Schools and theory in personality psychology. Tehran: Rooshd Publication. (In Persian).
1. David B, Resnik JD. (2015). what is ethic in research and why is it important? Available at: www.niehs.nih.gov. Accessed: 2 December 2015.
2. Eskandari H. (2012). Ethics in accounting. Journal of the Economy; (6): 8-15. (In Persian).
3. Fromlet H. (2001). Behavioural finance: theory and practical application. Business Economics; 36(3).
4. George JM, Jones GR. (1999). Organizational behavior. London: McGraw-Hill.
5. Huczynski A, Buchanan D. (2000). Organizational behavior: an introductory text. New York: Prentice-Hall.